Stanisława Kurek-Kokocińska
Uniwersytet Łódzki
Katedra Informatologii i Bibliologii

Bibliotekoznawstwo i informacja naukowa w UŁ w siedemdziesiątą rocznicę Podsumowania

W związku z 70-leciem Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (KBiIN) na Uniwersytecie Łódzkim uwaga Czytelników będzie kierować się na publikacje poświęcone ośrodkowi, który w 2015 r. obchodził swój jubileusz. Temat ten wart jest rozwinięcia w momencie podsumowań wieloletniej działalności, tym bardziej że w latach 1945–2015 wydano niemało prac, które składają się na literaturę przedmiotową łódzkiej jednostki. Jak dotąd bibliografia Katedry Bibliotekoznawstwa jako taka nie powstała, a jej sporządzenie nie jest też celem niniejszego artykułu¹.

Tym tekstem o charakterze faktograficznym i przeglądowym należy wyrazić szacunek środowisku, które przyczyniło się do powstania Katedry, uczestniczyło w jej rozwoju, brało udział w kształceniu kadry bibliotekarzy i specjalistów informacji oraz prowadziło badania w poszczególnych specjalnościach bibliologii i informatologii².

W istniejącym piśmiennictwie na temat Katedry Bibliotekoznawstwa UŁ należy wyodrębnić trzy typy prac: (1) omówienia przybliżające historię ośrodka, (2) opisy realizowanych działań dydaktycznych oraz (3) opracowania dotyczące profesorów prowadzących działalność naukową i dydaktyczną.

¹ Inicjatywę zebrania informacji o piśmiennictwie dotyczącym Katedry oraz próbę bibliograficzną podjęła S. Kurek-Kokocińska. Por. eadem: *Dokumentacja działalności Katedry Bibliotekoznawstwa. Założenia metodyczne bibliografii pracowników*. „Acta Universitatis Lodziana” 2007 Folia Librorum 14, s. 73–79.

² Na mocy Zarządzenia nr 107 Rektora Uniwersytetu Łódzkiego z dnia 11 lipca 2016 r. w sprawie: zmiany struktury organizacyjnej na Wydziale Filologicznym UŁ [niepubl.] Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej otrzymała nazwę Katedra Informatologii i Bibliologii.

Część istniejących publikacji została napisana przez organizatorów kształcenia w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w Łodzi, a także przez jego uczestników, tj. uczniów i (później) nauczycieli. Odwołując się do tej grupy prac, musimy dokonać wyboru, albowiem nie sposób wyczerpać w krótkim artykule istniejącego materiału piśmienniczego w postaci wzmianek, napomknien czy egzemplifikacji obecnych w wielu różnych wypowiedziach.

Zestaw publikacji zawierających wiadomości na temat łódzkiego ośrodka bibliotekoznawczego otwierają artykuły Jana Muszkowskiego pt. *Kształcenie bibliotekarzy*³ oraz *Pierwszy etap wyższych studiów bibliotekarskich UŁ (1945/46–1951/52)*⁴. Autor w krótkich słowach nakreślił sytuację zawodu bibliotekarza w okresie przed uruchomieniem kształcenia zawodowego na świecie i w Polsce.

Wiek dziewiętnasty [...] zapoczątkowuje [...] podstawy tego zawodu: bo do tego czasu „przeciąga przed nami w dziejach bibliotek barwny pochod: uczeni i dworacy, poeci i skryby, letkiewicz i pedanci, słowem ludzie wszelkiego pochodzenia i wszelkiej kondycji” na stanowiskach bibliotekarskich⁵.

12   Profesor Muszkowski dokonał przeglądu szkół w Europie (Francja, Anglia, Niemcy, Włochy) i w Ameryce Północnej oraz egzaminów bibliotekarskich, m.in. w Polsce w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Informacje te uwydatniają początki Katedry Bibliotekoznawstwa w UŁ i zaczątki kształcenia uniwersyteckiego w zakresie nowej specjalności akademickiej.

Pierwsze zebranie Tymczasowego Komitetu Organizacyjnego Studium Bibliotekarskiego odbyło się 10 września 1945 r.⁶ Ten historyczny moment, którego profesor był inspiratorem i uczestnikiem, dawał nadzieję na dalszy rozwój uniwersyteckiej obecności księgoznawstwa i bibliotekoznawstwa.

Utworzona obecnie na Uniwersytecie Łódzkim w ramach Wydziału Humanistycznego katedra księgoznawstwa i bibliotekarstwa ma być rozbudowana do rozmiarów Studium Bibliotekarskiego⁷.

W innym miejscu Jan Muszkowski wymienił „Zakład Księgoznawstwa i Bibliotekarstwa U.Ł., który pragnie stać się ośrodkiem badań” w kierunku teoretycznym⁸.

³ J. Muszkowski: *Kształcenie bibliotekarzy*. „Bibliotekarz” 1945 nr 2–3, s. 1–6.

⁴ J. Muszkowski: *Pierwszy etap wyższych studiów bibliotekarskich UŁ (1945/46–1951/52)*. „Bibliotekarz” 1953 nr 1, s. 10–13.

⁵ J. Muszkowski: *Kształcenie...*, s. 1.

⁶ J. Muszkowski: *Pierwszy etap...*, s. 10.

⁷ J. Muszkowski: *Kształcenie...*, s. 4.

⁸ *Ibidem*, s. 5.

Tak więc już na samym początku akademickiego bibliotekoznawstwa profesor Muszkowski wprowadził do dyskusji dwa główne zagadnienia – organizacyjne i naukowe – które i później pochłaniały uwagę środowiska odpowiedzialnego za rozwój problematyki książki i biblioteki w ramach wyższej uczelni.

Potrzeba wyodrębnienia i opracowania przedmiotu nauczania zajęła w refleksji Jana Muszkowskiego więcej miejsca. Początkowo w swojej pracy na UŁ czerpał on z doświadczeń Studium Pracy Społeczno-Oświatowej Wolnej Wszechnicy Polskiej w Warszawie, przygotowującym przed II wojną światową słuchaczy na poziomie akademickim⁹.

Po zainicjowaniu kształcenia na Uniwersytecie wystąpiły nowe problemy. Jak pisał pierwszy kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa: „aż do 1949 r. praca odbywała się bez zatwierdzonego przez władze programu”¹⁰. Później w opracowaniu programu kształcenia bibliotekoznawców uczestniczyło Ministerstwo Oświaty, a następnie Ministerstwo Szkolnictwa Wyższego.

Warto dodać, że zajęcia ze studentami odbywały się początkowo w prywatnym mieszkaniu Jana Muszkowskiego przy ul. Uniwersyteckiej 3, następnie Katedra mieściła się w budynku przy ul. Narutowicza 59,

skąd została przeniesiona do Biblioteki Uniwersyteckiej przy ul. Składowej nr 43; na liczniejsze wykłady wypożyczano sale w różnych uniwersyteckich obiektach. Ta niekomfortowa sytuacja trwała do 1960 r., kiedy Katedra znalazła miejsce w nowym budynku Biblioteki Uniwersyteckiej przy ul. Matejki nr 34¹¹.

Rozwój Katedry do 1961 r. opisała Halina Werno w artykule pt. *Katedra Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego 1946–1961*¹². Absolwentka studiów bibliotekoznawczych¹³, a następnie starszy asystent w Katedrze (w latach 1956–1961)¹⁴, podała dane, obrazujące liczbowy stan absolwentów nowego kierunku studiów w jego pierwszych latach. Jak czytamy: w roku 1950 dyplomy magisterskie uzyskały 2 osoby, w 1951 r. – 4, w 1952 r. – 29 osób¹⁵.

⁹ *Ibidem*, s. 4–5.

¹⁰ J. Muszkowski: *Pierwszy etap...*, s. 10.

¹¹ H. Tadeusiewicz: *Profesor Jan Muszkowski – twórca Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego. Działalność tej placówki w latach 1945–1953*. W: Jan Muszkowski. *Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Red. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź 2014, s. 20.

¹² H. Werno: *Katedra Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego 1946–1961*. „Roczniki Biblioteczne” 1961, s. 383–388.

¹³ Halina Werno jest autorką pracy magisterskiej napisanej pod kierunkiem prof. Heleny Więckowskiej pt. *Mickiewicz bibliotekarzem w Paryżu. Nieznana karta z życia i pracy poety w Bibliothèque Royale i Bibliothèque de l’Arsenal*. Łódź 1954.

¹⁴ B. Świderski: *Historia Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1987*. „Acta Universitatis Lodzensis” 1998 Folia Librorum 8, s. 7.

¹⁵ H. Werno: *Katedra Bibliotekoznawstwa...*, s. 388.

Zdzisława Brzozowska, asystent w Katedrze Bibliotekoznawstwa kierowanej przez profesora Muszkowskiego, w tekście pt. *Absolwenci studiów bibliotekoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego i ich praca zawodowa*¹⁶ podała następujące dane: w latach 1945/1946–1953/1954 studiowało w Łodzi problematykę książki i bibliotek 195 osób. Studia ukończyło 115 słuchaczy, w tym 48 uzyskało dyplom magisterski, a 67 osób – dyplom zawodowy¹⁷.

Sytuację łódzkiego ośrodka bibliotekoznawczego w trudnym okresie po śmierci w 1953 r. jego organizatora i pierwszego kierownika przybliżyli Michał Kuna, Helena Sanok i Wanda Polakowska (*W obronie Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego*)¹⁸. Magistranci prof. Więckowskiej z roku 1954¹⁹ zabrali głos przeciwko odebraniu Katedrze prawa do rekrutacji studentów.

Historię Katedry w następnych latach omówiła Helena Więckowska (*Pierwsza w Polsce Katedra Bibliotekoznawstwa*²⁰), dyrektor Biblioteki UŁ, kierownik Katedry po Janie Muszkowskim. W przywołanym artykule, ale i w innych swoich publikacjach (m.in. *Dziesięć lat bibliotekarstwa w Łodzi*²¹, *Kilka słów o Katedrze Bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Łódzkim*²²) autorka odniosła się do sytuacji bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie w Łodzi. Opisała m.in. zorganizowane w roku akademickim 1956/1957 dwuletnie studium eksternistyczne przeznaczone dla osób, które ukończyły studia trzyletnie bibliotekoznawcze I stopnia. Przybliżyła też seminarium doktoranckie, które prowadziła w Bibliotece UŁ od 1963 r. oraz starania o powołanie na Uniwersytecie w Łodzi Międzywydziałowego Studium Bibliotekoznawstwa.

Należy dodać, że po okresie wstrzymania naboru kandydatów na studia bibliotekoznawcze w latach 1953/1954–1954/1955 późniejsza możliwość studiowania tego kierunku w Łodzi (w trybie niestacjonarnym), która pojawiła się z początkiem roku akademickiego 1956/1957, została podana do wiadomości na łamach „Przeglądu Bibliotecznego” (*Katedra*

¹⁶ Z. Brzozowska: *Absolwenci studiów bibliotekoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego i ich praca zawodowa*. W: *Z badań klasy robotniczej i inteligencji*. Łódź 1958, s. 148–220.

¹⁷ *Ibidem*, s. 200.

¹⁸ M. Kuna, H. Sanok, W. Polakowska: *W obronie Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego*. „Przegląd Biblioteczny” 1954 z. 1, s. 104–107.

¹⁹ Michał Kuna jest autorem pracy magisterskiej pt. *Drukarnia, księgarnia i wydawnictwo Samuela Orgelbranda*. Helena Sanok jest autorką pracy magisterskiej pt. *Oficina drukarska Wł. Anczyca w Krakowie*. Wanda Polakowska jest autorką pracy magisterskiej pt. *Działalność Stanisława Wyspiańskiego w dziedzinie zdobnictwa książki na tle prądów epoki*.

²⁰ H. Więckowska: *Pierwsza w Polsce Katedra Bibliotekoznawstwa*. „Przegląd Biblioteczny” 1969 z. 2/3, s. 113–134.

²¹ H. Więckowska: *Dziesięć lat bibliotekarstwa w Łodzi*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego” 1956 ser. 1 z. 3, s. 195–214.

²² H. Więckowska: *Kilka słów o Katedrze Bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Łódzkim*. „Bibliotekarz” 1966 nr 11, s. 321–322.

*Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego znów dydaktycznie czynna*²³ oraz *Eksternistyczne studium bibliotekarstwa w Łodzi*)²⁴.

Za H. Więckowską należy podać, że w roku 1956/1957 na studia eksternistyczne przyjęto 32 osoby, a rok później 21 osób. Studia ukończyło 35 słuchaczy. Studium zostało zamknięte w roku akademickim 1962/1963²⁵.

Wzmiankowane Międzywydziałowe Studium Bibliotekoznawstwa zostało uruchomione w 1969 r. w ramach Katedry Bibliotekoznawstwa. Jej nowy kierownik Bolesław Świdorski (*Historia Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1987*²⁶) opisał m.in. dalsze dzieje ośrodka. Obejmują one likwidację Katedry w roku 1970 jako samodzielnej jednostki organizacyjnej i usytuowanie problematyki bibliotekoznawstwa w ramach Instytutu Filologii Polskiej w obrębie Zakładu Nauk Pomocniczych i Bibliotekoznawstwa, a następnie powołanie w 1972 r. Zakładu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa i przemianowanie go w 1981 r. na Katedrę Bibliotekoznawstwa.

Międzywydziałowe Studium Bibliotekoznawstwa dawało możliwość studiowania w trybie studiów dziennych. Według B. Świdorskiego:

W koncepcji kierownictwa studiów polonistycznych specjalizacja w zakresie bibliotekoznawstwa i informacji naukowej miała ułatwić słuchaczom znalezienie miejsc pracy nie tylko w szkole. Sprostanie normalnym obowiązkom na głównym przedmiocie studiów było dla pewnej liczby słuchaczy niełatwe. Obciążenie dodatkowymi godzinami w ramach specjalizacji, a zwłaszcza obowiązkowymi praktykami w bibliotekach i ośrodkach informacji, stanowiło dla wielu studentów, zobowiązanych również do praktyk pedagogicznych w szkole, nadmierne obciążenie. W rezultacie z ok. 100 słuchaczy [...] stosunkowo niewielu ukończyło je pomyślnie. Dziekanat [...] wydał w czasie kilkuletniego trwania MSB tylko 23 świadectwa ukończenia studiów bibliotekoznawczych i z zakresu informacji naukowej²⁷.

Cytowany autor charakteryzował uruchomione w roku akademickim 1975/1976 i rozwijane dalej, w trakcie jego kadencji, stacjonarne studia magisterskie bibliotekoznawstwa. Podał on m.in., że w pierwszym roku rekrutacji na studia dzienne 4-letnie zgłosiło się ponad 80 osób, spośród których w wyniku postępowania egzaminacyjnego indeks otrzymało 42 słuchaczy. W następnym roku 1976/1977 spośród 127 kandydatów w poczet

²³ M. Kuna: *Katedra Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego znów dydaktycznie czynna*. „Przegląd Biblioteczny” 1956 z. 4, s. 366–368.

²⁴ M. Kuna: *Eksternistyczne studium bibliotekarstwa w Łodzi*. „Przegląd Biblioteczny” 1959 z. 3, s. 287–288.

²⁵ H. Więckowska: *Pierwsza w Polsce...*, s. 128–130.

²⁶ B. Świdorski: *Historia Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1987*. „Acta Universitatis Lodziensis” 1998 Folia Librorum 8, s. 3–18.

²⁷ *Ibidem*, s. 9–10.

studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej przyjęto w ramach istniejącego limitu ministerialnego jedynie 30 osób.

Oprócz studiów dziennych w roku akademickim 1977/1978 uruchomione zostały studia zaoczne, następnie w 1980 r. studia podyplomowe. Na ten typ studiów:

Kandydaci byli kierowani [...] przez właściwe kuratoria oświaty i wychowania. Z biegiem lat objęto naborem również osoby pracujące w innych rodzajach bibliotek niż szkolne i pedagogiczne, ponadto wprowadzono też opłaty za studia. Nie obowiązywały one jednak osób zatrudnionych w bibliotekach szkolnych i pedagogicznych²⁸.

Od roku akademickiego 1982/1983 kształcenie podyplomowe było realizowane w dwóch specjalizacjach, tj. specjalizacji nauczycielskiej (dla nauczycieli bibliotekarzy z bibliotek szkolnych i pedagogicznych) oraz specjalizacji ogólnej (dla pracowników bibliotek naukowych i publicznych).

16 PlanY dziennych i zaocznych studiów magisterskich, jak pisze B. Świderski, były zatwierdzone przez Ministerstwo Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki, do realizacji wybrano wariant humanistyczny. W roku 1985/1986 uruchomiona została, na prośbę studentów, specjalizacja pod nazwą „biblioteki szkolne i pedagogiczne” (z początku fakultatywna), której program kształcenia opracowany został w Katedrze i zaakceptowany przez władze Wydziału Filologicznego UŁ²⁹.

Hanna Tadeusiewicz opisała historię Katedry jako jej kolejny kierownik (m.in. *Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego* (1987/1988–1994/1995)³⁰, *Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego* (1945/1946–2005/2006). *Szkic do historii*³¹). W okresie od roku akademickiego 1987/1988 prowadzono w Łodzi w dalszym czasie działalność dydaktyczną na studiach bibliotekoznawczych różnego typu. Kontynuowane były studia stacjonarne i zaoczne (decyzją władz studia akademickie trwały 5 lat) oraz studia podyplomowe.

Od roku akademickiego 1992/1993 studia na kierunku bibliotekoznawstwo i informacja naukowa utraciły swoją samodzielność. Były realizowane na kierunku filologia polska jako specjalność, co wiązało się z poszerzeniem tematyki zajęć z literatury polskiej i wprowadze-

²⁸ *Ibidem*, s. 11.

²⁹ *Ibidem*, s. 10, 13.

³⁰ H. Tadeusiewicz: *Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego* (1987/1988–1994/1995). „Acta Universitatis Lodziensis” 1998 Folia Librorum 8, s. 19–29.

³¹ H. Tadeusiewicz: *Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego* (1945/1946–2005/2006). *Szkic do historii*. W: *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. Red. J. Konieczna. Łódź 2007, s. 9–13.

niem przedmiotu językoznawstwo ogólne. Autorka podała, że w latach 1987/1988–1994/1995 dyplomy magistra uzyskało ogółem 316 osób na studiach stacjonarnych i zaocznych³².

W artykule pt. *Realizacja programu z zakresu informacji naukowej w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*³³ można przeczytać, że w roku akademickim 2002/2003 na studiach bibliotekoznawczych w Łodzi rozpoczęto wdrażanie systemu ECTS, planując zajęcia zgodnie z siatką programową 5-letnich studiów magisterskich jednolitych.

Na podstawie opisów KBiIN autorstwa profesor H. Tadeusiewicz poznamy dalsze fakty z życia łódzkiej jednostki kształcącej magistrów bibliotekoznawstwa. W przywołanym *Szkicu do historii* można przeczytać:

wobec niespełnienia obowiązującego minimum kadrowego – decyzją Ministerstwa Edukacji Narodowej (na skutek opinii Państwowej Komisji Akredytacyjnej) Katedra utraciła w 2004 r. prawo prowadzenia studiów kierunkowych magisterskich oraz doktoratów i habilitacji z zakresu bibliologii. Osoby studiujące zachowały jednak prawo do dokończenia studiów i uzyskania dyplomów³⁴.

Nazywając zaistniałą sytuację przejściową, Hanna Tadeusiewicz informowała:

w czerwcu 2006 r. Senat UŁ zatwierdził przygotowany przez Katedrę program trzyletnich studiów I stopnia – licencjackich na kierunku informacja naukowa i bibliotekoznawstwo. Katedra prowadzi rekrutację na studia dzienne i zaoczne od roku akademickiego 2007/2008³⁵.

Studia podyplomowe realizowane w Katedrze Bibliotekoznawstwa podlegały zmianom, m.in. pod względem czasu ich trwania³⁶, zasad odpłatności³⁷. W latach 1987/1988–1994/1995 dyplomy ukończenia Studium Podyplomowego otrzymało 127 osób³⁸.

³² H. Tadeusiewicz: *Katedra... (1987/1988–1994/1995)...*, s. 26.

³³ A. Walczak-Niewiadomska, G. Czapnik: *Realizacja programu z zakresu informacji naukowej w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. W: *Historia i współczesność...*, s. 181.

³⁴ H. Tadeusiewicz: *Katedra... (1945/1946–2005/2006)...*, s. 12.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ „Studia podyplomowe, najpierw roczne, od roku akad. 1990/91 dwuletnie” – zob. H. Tadeusiewicz: *Katedra... (1987/1988–1994/1995)...*, s. 25; „później półroczne, w roku akad. 2006/2007 prowadzone były również semestralne” – zob. eadem: *Katedra... (1945/1946–2005/2006)...*, s. 10.

³⁷ Studia podyplomowe początkowo „Były [...] bezpłatne, obecnie słuchacze uiszczają czesne” – zob. H. Tadeusiewicz: *Katedra... (1987/1988–1994/1995)...*, s. 25. Zdaniem autorki, spowodowało to, że „zainteresowanie studiami podyplomowymi zmalało i prowadzi się na granicy opłacalności i finansowych możliwości słuchaczy” – *ibidem*.

³⁸ *Ibidem*, s. 26.

Od roku akademickiego 1994/95 szczególnie zainteresowani i uzdolnieni absolwenci Katedry mieli możliwość uczestniczenia w studiach doktoranckich. Ich uruchomienie stanowiło część procesu dydaktycznego w ramach Wydziału. Jak czytamy:

Rekrutacji dokonuje i kieruje tokiem studiów Komisja działająca na Wydziale Filologicznym UŁ³⁹.

Seminaria doktorskie z zakresu bibliotekoznawstwa prowadzili prof. Hanna Tadeusiewicz oraz prof. Janusz Dunin.

Warsztat dydaktyczny Katedry Bibliotekoznawstwa kierowanej przez profesor H. Tadeusiewicz wzbogaciła reaktywowana biblioteka Katedry (1989) oraz pracownia (laboratorium) komputerowa (1989). W roku akademickim 1995/1996 Katedra została przeniesiona do nowego wyremontowanego lokalu UŁ w centrum miasta (al. Kościuszki 17), a później, w roku akademickim 2004/2005 otrzymała własny budynek usytuowany nieopodal BUŁ (ul. Matejki 34a).

Należy jeszcze dodać, że w 1989 r. powołany został do życia tytuł „Folia Librorum” w czasopiśmie uczelnianym „Acta Universitatis Lodzianensis” jako wspólny projekt dwóch jednostek uczelnianych, tj. Katedry Bibliotekoznawstwa oraz Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego.

18

Jadwiga Konieczna (*Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego – historia i współczesność*⁴⁰) pisała w swoim artykule m.in. o tym, że od roku akademickiego 2010/2011 rozpoczęto w Łodzi kształcenie bibliotekoznawców i specjalistów informacji naukowej na dwuletnich studiach magisterskich (2 stopnia)⁴¹.

Na ostatnie lata działalności Katedry Bibliotekoznawstwa i kadencję profesor J. Koniecznej na stanowisku kierownika przypada wdrażanie przez Ministerstwo reformy kształcenia wyższego określone w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (2011). Wymagało to m.in. opracowania nowych programów nauczania zgodnych ze sformułowanymi dla studiów w dziedzinie nauk humanistycznych, do których należy bibliologia i informatologia, efektami kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych⁴².

W roku akademickim 2014/2015 Katedra otrzymała lokal w nowym gmachu Wydziału Filologicznego (ul. Pomorska 171/173). Zmiany w organizacji funkcjonowania Wydziału objęły m.in. istnienie jednej Bibliote-

³⁹ *Ibidem*.

⁴⁰ J. Konieczna: *Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego – historia i współczesność*. „Forum Bibliotek Medycznych” 2013 nr 2, s. 160–177.

⁴¹ *Ibidem*, s. 166.

⁴² *Ibidem*.

ki Wydziałowej oraz wspólnych współdzielonych z innymi jednostkami pracowni komputerowych.

Elementem kontynuacji w działalności dydaktycznej Katedry były studia podyplomowe. W ostatniej dekadzie studia dla absolwentów wyższych uczelni zostały sfinansowane m.in. z funduszy europejskich. Przeznaczone dla nauczycieli w zakresie drugiego przedmiotu – informacji naukowej i bibliotekoznawstwa oraz posługiwania się nowymi technologiami ICT i językiem obcym – były realizowane w KBiIN w Łodzi dwukrotnie, tj. w okresie 2006/2007–2007/2008 oraz 2011/2012–2012/2013. Wykształcenie nauczyciela-bibliotekarza uzyskało tą drogą ponad 100 osób⁴³. W ofercie dydaktycznej Katedry po roku 2010/2011 obecne były też dwusemestralne studia przeznaczone dla absolwentów studiów niebibliotekoznawczych. Ich realizację uzależniała liczba zgłoszeń osób zainteresowanych kształceniem w zakresie problemów bibliologii i informatologii.

Formy kształcenia i działalności dydaktycznej w Katedrze Bibliotekoznawstwa UŁ oraz treści kształcenia przekazywane w procesie nauczania stały się przedmiotem samoistnych piśmienniczo tekstów autorstwa pracowników KBiIN.

Bogumił Karkowski, odpowiedzialny za edukację podyplomową, opisał ten odcinek kształcenia w artykule pt. *Podyplomowe Studium Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (przeszłość – teraźniejszość – przyszłość)*⁴⁴.

Studenckie Koło Naukowe Bibliotekoznawców zostało utworzone w styczniu 2000 r. po wykrystalizowaniu się pomysłu powstałego wśród uczestników seminarium magisterskiego prowadzonego przez profesora Janusza Dunina oraz po uzyskaniu zgody od Prorektora Nauczania UŁ. Pierwszy opiekun Koła, Jacek Ladorucki, charakteryzował prowadzoną działalność naukową, wyjazdową i inną w artykule pt. *Koło naukowe jako szkoła twórczego działania*⁴⁵.

Z analizy istniejącej literatury dotyczącej Katedry Bibliotekoznawstwa wynika, że napisaniu niektórych tekstów sprzyjały określone momenty charakterystyczne dla procesu zmian cywilizacyjnych i społecznych, jak np. potrzeba przebudowy treści kształcenia w kontekście rozwoju i wdrożeń technologii informacyjnych. I tak w związku z Kon-

⁴³ *Ibidem*, s. 167.

⁴⁴ B. Karkowski: *Podyplomowe Studium Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (przeszłość – teraźniejszość – przyszłość)*. W: *Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie*. Red. M. Kocójowa. Kraków 1999, s. 128.

⁴⁵ J. Ladorucki: *Koło naukowe jako szkoła twórczego działania*. W: *Historia i współczesność...*, s. 185–189.

ferencją zorganizowaną przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich *Komputery w bibliotekach – Polska’94* Stanisława Kurek-Kokocińska scharakteryzowała *Kształcenie w zakresie automatyzacji na Uniwersytecie Łódzkim*⁴⁶. Według jej opinii,

komputerowe kształcenie studentów bibliotekoznawstwa i informacji naukowej [...] musi obejmować i przenikać cały [...] proces dydaktyczny, poddający systematycznej korekcie sposób realizacji treści przewidzianych dla poszczególnych przedmiotów⁴⁷.

Sposób realizacji zajęć z zakresu komputeryzacji, automatyzacji bibliotek itp. w następnych latach, w okresie wdrażania systemu ECTS, przedstawili Agata Walczak-Niewiadomska i Grzegorz Czapnik w cytowanym już artykule pt. *Realizacja programu z zakresu informacji naukowej w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*⁴⁸. Opis ten pokazuje, że na studiach licencjackich od roku akademickiego 2007/2008 w programie kształcenia znalazło się siedem różnych przedmiotów zawierających w sobie treści z zakresu „komputerowych” umiejętności, których nauczano studentów⁴⁹.

Z prac poświęconych problematyce kształcenia należy też przywołać artykuł Jadwigi Koniecznej i Bogumiła Karkowskiego pt. *Książka, czytelnik i biblioteka szkolna w kręgu zainteresowań studentów bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego*⁵⁰, w którym analizą objęte zostały prace magisterskie z zakresu specjalizacji biblioteki szkolne i pedagogiczne zrealizowane w okresie 1985–1999. Warte podkreślenia jest, o czym wzmiankowano, iż specjalizacja pedagogiczna została wprowadzona na wyraźne zapotrzebowanie (życzenie) studentów, po uzyskaniu zgody władz uczelnianych⁵¹.

⁴⁶ S. Kurek-Kokocińska: *Kształcenie w zakresie automatyzacji na Uniwersytecie Łódzkim*. W: *Komputery w bibliotekach – Polska’94*. Materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Chorzów 10–12.06.1994. Warszawa 1994, s. 216–219.

⁴⁷ *Ibidem*, s. 219.

⁴⁸ A. Walczak-Niewiadomska, G. Czapnik: *Realizacja programu z zakresu informacji naukowej w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. W: *Historia i współczesność...*, s. 179–183.

⁴⁹ Były to następujące przedmioty: technologia informacyjna, automatyzacja procesów bibliotecznych, nowoczesne systemy informacyjne, projektowanie i ocena systemów informacyjnych, broker informacji, open source, dziedzinowe źródła informacji w Internecie. *Ibidem*, s. 183.

⁵⁰ J. Konieczna, B. Karkowski: *Książka, czytelnik i biblioteka szkolna w kręgu zainteresowań studentów bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego*. „Acta Univeritatis Lodziensis” 2001 Folia Librorum 10, s. 169–181.

⁵¹ *Ibidem*, s. 169.

Specjalną grupę publikacji tematycznie związanych z Katedrą Bibliotekoznawstwa i napisanych przez jej pracowników stanowią opracowania dotyczące osób zatrudnionych w KBiIN na Uniwersytecie w Łodzi. Zaliczają się tu m.in. księgi jubileuszowe, teksty okolicznościowe, wspomnienia, pożegnania.

Szczególny charakter ma *Wykaz pracowników Katedry w latach 1945–2006*⁵², zamieszczony w cytowanej pracy zbiorowej z 2007 r. pod redakcją Jadwigi Koniecznej, w którym wymieniono 54 nazwiska osób. Z perspektywy kilku lat lista ta przestała być pełna, w gronie zatrudnionych w KBiIN znaleźli się nowi pracownicy (zob. cz. II).

Grupa publikacji poświęconych Profesorom i Nauczycielom z Katedry Bibliotekoznawstwa, o których trzeba by tutaj powiedzieć, jest pożądana. Z konieczności dalsza charakterystyka, ograniczona rozmiarem artykułu, zawężona została do opracowań, w których przedmiotem uwagi uczyniono treści obecne w dorobku piśmienniczym uczonych. Pragnę wyeksponować okazane Mistrzom wyrazy poważania, a przede wszystkim pokazać śmiałość interpretacji ich dorobku, a więc także pewną ciągłość naukową z dziełami poprzedników.

Myślą przewodnią poniższego przeglądu jest mądrość Konfucjusza zacytowana w artykule zamieszczonym w *Księdze pamiątkowej dedykowanej prof. Annie Sitarskiej Od księgoznawstwa przez bibliotekoznawstwo do nauki o informacji*, absolwentce Liceum Bibliotekarskiego w Łodzi, która przez kilka lat pracowała w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego, inspirując współpracowników na wielu polach bibliologii i informatologii.

Kto nabytą wiedzę pielęgnuje, a nową bez ustanku zdobywa, ten może być nauczycielem innych⁵³.

W środowisku łódzkiego bibliotekoznawstwa powstało kilka prac omawiających dokonania naukowe i dydaktyczne profesora Jana Muszkowskiego. Były to m.in. artykuły Jan Muszkowski. *Uczony – bibliolog*⁵⁴, Jan Muszkowski. *Przegląd ważniejszych wydarzeń życia i twórczości*⁵⁵, Droga Jana

⁵² *Wykaz pracowników Katedry w latach 1945–2006*. W: *Historia i współczesność...*, s. 15–19.

⁵³ S. Kurek-Kokocińska: *«Biblioteczka Aforystów» Państwowego Instytutu Wydawniczego. W: Od księgoznawstwa przez bibliotekoznawstwo do nauki o informacji. Księga pamiątkowa dedykowana prof. Annie Sitarskiej*. Red. J. Leończuk. Białystok 2007, s. 91–116.

⁵⁴ H. Więckowska: *Jan Muszkowski. Uczony – bibliolog*. „Przegląd Biblioteczny” 1953 z. 2, s. 97–110.

⁵⁵ Z. Brzozowska: *Jan Muszkowski. Przegląd ważniejszych wydarzeń życia i twórczości*. „Studia o Książce” 1972, s. 5–84.

Muszkowskiego do nauki o książce⁵⁶ oraz opracowanie zbiorowe pt. *Jan Muszkowski. Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*⁵⁷, zawierające w sobie m.in. teksty autorstwa pracowników KBIiN⁵⁸.

Podsumowaniem obecnego stanu badań nad dziełem profesora może być następujące spostrzeżenie z tekstu pt. *System książki Jana Muszkowskiego*:

Ze współczesnej perspektywy widać, że podejmowane przez Muszkowskiego wątki badawcze były szczegółowo analizowane przez późniejszych o dziesięciolecia badaczy z kręgu bibliologii, bibliotekoznawstwa i informacji naukowej. Wydobywali oni sens kulturowy z przemian form książki, strukturalnych jej składników, dostrzegali celowość analizy kompozycji wydawniczej książki⁵⁹.

Należy dodać, że w 2014 r. charakterystyką został objęty zespół materiałów pozostawionych przez profesora J. Muszkowskiego przechowywanych w Dziale Zbiorów specjalnych w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego⁶⁰.

Działalność i dokonania profesor Heleny Więckowskiej są m.in. tematem artykułów w czasopiśmie⁶¹ i książkach zbiorowego autorstwa. Jest to opublikowany w 1984 r. zbiór tekstów pt. *Helena Więckowska 1897–1984*⁶² oraz wydana w 2015 r. książka pt. *Helena Więckowska. Bibliotekarz, historyk, bibliolog*⁶³.

⁵⁶ M. Majzner: *Droga Jana Muszkowskiego do nauki o książce*. „Acta Univeritatis Lodziensis” 1998 Folia Librorum 8, s. 51–62.

⁵⁷ G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki (red.): *Jan Muszkowski. Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Łódź–Warszawa 2014.

⁵⁸ Na zawartość książki składają się następujące publikacje (m.in.): H. Tadeusiewicz: *Profesor Jan Muszkowski – twórca Katedry Bibliotekoznawstwa*; J. Ladorucki: *System książki Jana Muszkowskiego*; Z. Gruszka: *Drugie wydanie <Życia książki> w świetle korespondencji autora i opublikowanych recenzji*; E. Andrysiak: *Maszynopis ostatniej pracy Jana Muszkowskiego pt. <Pierwszy etap wyższych studiów bibliotekarskich UŁ (1945/46–1951/52)> w zbiorach Książnicy Pedagogicznej im. A. Parczewskiego w Kaliszu*; R. Kępa: *Nowe wydanie <Życia książki> – wyzwania dla edytora*; M. Rządowolska: *Jan Muszkowski i jego uczniowie*; P. Gamus: *Księgozbiór Zakładu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego zgromadzony przez Jana Muszkowskiego w latach 1945–1953*.

⁵⁹ J. Ladorucki: *System książki...*, s. 38.

⁶⁰ M. Kwiatkowska: *Źródła do dziejów ruchu wydawniczego w spuściznie Jana Muszkowskiego przechowywanej w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego*. W: *Oblicza współczesnej bibliologii. Konteksty i transgresje*. Red. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź–Warszawa 2014, s. 257–273.

⁶¹ Por. C. i J. Duninowie: *Historyk, bibliotekarz i edytor – profesor Helena Więckowska*. „Przegląd Biblioteczny” 1979 z. 1, s. 7–15.

⁶² J. Andrzejewski (red.) [pracownik Biblioteki Głównej Uniwersytetu Łódzkiego]: *Helena Więckowska 1897–1984*. Łódź 1988. Na zawartość książki składają się następujące publikacje (m.in.): H. Tadeusiewicz: *Helena Więckowska jako Dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*; A. Sitarska: *Wspomnienie*; M. Kuna: *Prof. dr Helena Więckowska. Wspomnienie o nauczycielu*.

⁶³ J. Konieczna, M. Rządowolska (red.): *Helena Więckowska. Bibliotekarz, historyk, bibliolog*. Łódź 2015. Na zawartość książki składają się następujące publikacje (m.in.): H. Tadeusiewicz: *Działalność Heleny Więckowskiej jako dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*

W środowisku pracowników Katedry Bibliotekoznawstwa UŁ powstało kilka publikacji zamieszczonych w tym tomie.

W tekście pt. *Helena Więckowska jako kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego (1953–69)*⁶⁴ jej autorka charakteryzuje szesnastoletni okres działania profesor H. Więckowskiej. Analiza literatury przedmiotu, w tym przywołanej już w tym artykule publikacji H. Więckowskiej pt. *Pierwsza w Polsce Katedra Bibliotekoznawstwa* (por. s. 11), prowadzi do następującego spostrzeżenia.

Pozostaje – czytamy – pytaniem otwartym, czy gdy w latach 1956–1962, wskutek «odwilży» popaździernikowej, nastąpiło wyraźne odrodzenie naszego Uniwersytetu, nie można było wówczas uzyskać zgody na ponowne uruchomienie studiów magisterskich w zakresie bibliotekoznawstwa?⁶⁵

Jak pamiętamy (zob. s. 15) stało się to dopiero w roku akademickim 1975/1976.

Dorobek profesor H. Więckowskiej, skoncentrowany na problematyce kobiet i celach zdefiniowanych przez Stowarzyszenie Kobiet z Wyższym Wykształceniem, którego była aktywną członkinią, niejako odkrywa tekst pt. *Sprawy kobiet w dorobku piśmienniczym z lat 1926–1948 późniejszej dyrektorki Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego Heleny Więckowskiej*⁶⁶. Jak wynika z przeprowadzonych badań treściowych, od zebrania inauguracyjnego organizacji w 1926 r. do jej rozwiązania w 1948 r., Helena Więckowska opublikowała 14 pozycji (spośród 87 napisanych w tym czasie) dotyczących tematu kobiet. Większość dotyczy wyższego wykształcenia kobiet (artykuły), część ma charakter sprawozdawczy. Warto dodać, że Stowarzyszenie skupiało elitę intelektualną świata kobiet, wykształconą, mówiącą obcymi językami. W swoich statutach stawiało za cel m.in. nawiązywanie stosunków z organizacjami zagranicznymi, ułatwianie kobietom studiów wyższych, zdobywanie stanowisk czy ochronę zawodową. W dorobku Heleny Więckowskiej z późniejszych lat nie wystąpiły już publikacje z zakresu tematyki kobiecej. Profesor Więckowska porzuciła ten temat i zajęła się działalnością bibliotekarską i kształceniową adeptów zawodu bibliotekarza.

(1948–1969); M. Rzadkowolska, A. Walczak-Niewiadomska: *Helena Więckowska na kartach «Słownika pracowników książki polskiej»*.

⁶⁴ J. Konieczna: *Helena Więckowska jako kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego (1953–69)*: W: *Helena Więckowska. Bibliotekarz...*, s. 75–83.

⁶⁵ *Ibidem*, s. 82.

⁶⁶ S. Kurek-Kokocińska [współaut. U. Kowalewska, pracownik Biblioteki Głównej Uniwersytetu Łódzkiego]: *Sprawy kobiet w dorobku piśmienniczym z lat 1926–1948 późniejszej dyrektorki Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego Heleny Więckowskiej*. W: *Helena Więckowska. Bibliotekarz...*, s. 85–95.

Docent Jerzy Włodarczyk prowadził zajęcia dydaktyczne w Międzywydziałowym Studium Bibliotekoznawstwa UŁ, a następnie – po reaktywowaniu studiów bibliotekoznawczych, w roku akademickim 1975/1976 – pracował w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej⁶⁷. Jest on autorem publikacji książkowych, m.in. *Bibliotekarska dola i niedola Joachima Lelewela. Międzynarodowa Sesja Naukowa w 200 rocznicę urodzin J. Lelewela 1786–1986* (Warszawa 1986), *Bibliotekarze w Polsce okresu międzywojennego* (Łódź 1988), *Kształtowanie się zawodu bibliotekarskiego na ziemiach polskich* (Łódź 1991).

Dorobek naukowy Jerzego Włodarczyka wnikliwie zanalizował Jan Janiak, nauczyciel akademicki w Katedrze Bibliotekoznawstwa w Łodzi, późniejszy dyrektor Biblioteki Uniwersytetu UŁ. W tekście J. Janiaka pt. *Jerzy Włodarczyk – historyk, bibliotekoznawca, dydaktyk czytamy:*

kolejnym, trzecim obszarem badań [prócz historii historiografii polskiej XIX wieku, oraz problematyki prawno-ustrojowej życia politycznego w Polsce XVI–XVIII wieku], jakie podjął i twórczo zrealizował Jerzy Włodarczyk to zupełnie niemal nie opracowany na gruncie bibliotekoznawstwa problem kształtowania się zawodu bibliotekarskiego w Polsce poczynając od okresu rozbiorów do czasów współczesnych⁶⁸.

24

Zasługą J. Włodarczyka był też projekt wprowadzenia do dydaktyki na studiach bibliotekoznawstwa i informacji naukowej przedmiotu, jakim jest prawo biblioteczne. W artykule pt. *Prawo biblioteczne na studiach bibliotekoznawstwa i informacji naukowej* argumentował on następująco:

Prawo biblioteczne nie jest i chyba nie będzie nigdy odrębnym zespołem prawa na wzór np. prawa karnego czy cywilnego. Niemniej istnieje grupa przepisów dotyczących bibliotek i bibliotekarzy, którą pracownicy bibliotek, a zwłaszcza kierownicy różnych szczebli, powinni znać. Powinni również orientować się w przepisach ogólnych, które dotyczą także bibliotekarzy, np. *Kodeks pracy*. Potrzebna jest im znajomość ogólnych przepisów dotyczących resortu, do którego należy ich biblioteka, a także – zależnie od szczebla w hierarchii bibliotecznej i stanowiska, jakie zajmują przepisy dotyczące administracji, finansów itp. Nie można również pominąć potrzeby posiadania ogólnej wiedzy o ustroju państwa⁶⁹.

⁶⁷ H. Tadeusiewicz: *Jerzy Włodarczyk – życie i działalność zawodowa*. „Acta Universitatis Lodzensis” 1992 Folia Librorum 3, s. 5–13.

⁶⁸ J. Janiak: *Jerzy Włodarczyk – historyk, bibliotekoznawca, dydaktyk*. „Acta Universitatis Lodzensis” 1992 Folia Librorum 3, s. 21.

⁶⁹ J. Włodarczyk: *Prawo biblioteczne na studiach bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*. „Przegląd Biblioteczny” 1986 z. 3/6, s. 311.

Postać profesora Bolesława Świdierskiego przybliży księga pamiątkowa pt. *Bibliotekarstwo według Bolesława Świdierskiego – myśl, praktyka, dydaktyka* opublikowana w 1998 r. w związku z dziesiątą rocznicą śmierci profesora⁷⁰.

W tekście zat. *Bolesław Świdierski o klasyfikacji i katalogach rzeczowych: analiza wykładu sprzed pół wieku na tle fachowego piśmiennictwa* przypomniane i przeanalizowane zostało studium zamieszczone w *Bibliotekarstwie naukowym* z 1956 r. (cz. V: *Klasyfikacja piśmiennictwa. Katalog rzeczowy*, rozdziały: 1–4, 6, 8), w którym autor przedstawił ówczesną wiedzę na temat metod i narzędzi odwzorowywania istotnych cech dokumentów w bibliotecznym systemie informacyjno-wyszukiwawczym wraz z szerokim kontekstem teoretycznym⁷¹.

Artykuł *Dwie tendencje księgoznawstwa*⁷² bierze za punkt wyjścia głos Bolesława Świdierskiego w dyskusji, która miała miejsce podczas konferencji bibliotekarzy resortu szkolnictwa wyższego w 1961 r. w Rogowie: „W pojmowaniu księgoznawstwa spotykamy się z jednej strony z tendencjami rozszerzającymi zakres tej dyscypliny [...], z drugiej – z zawężającymi”⁷³. Uznając, że jest to głos intrygujący w płaszczyźnie terminologicznej i nadal świeży w płaszczyźnie pogłądowej, autorka artykułu podejmuje dyskusję, sięgając do tekstów bibliologów, w tym m.in. Heleny Więckowskiej (*Organizacja, stan i kierunki badań bibliologicznych 1945–1967*)⁷⁴ oraz Bolesława Świdierskiego (m.in. *Specjalizacja i współpraca bibliotek szkół wyższych w zakresie gromadzenia zbiorów*⁷⁵; *Bibliotekarstwo, bibliotekoznawstwo i terminy pokrewne: historia, zakres użycia, semantyka*, Łódź 1981).

⁷⁰ S. Kurek-Kokocińska (red.): *Bibliotekarstwo według Bolesława Świdierskiego – myśl, praktyka, dydaktyka. Księga pamiątkowa*. Łódź 2009. Na zawartość książki składają się następujące publikacje (m.in.): R. Żmuda: *Profesor Bolesław Świdierski (1917–1998): geograf, bibliograf, bibliotekoznawca*; H. Tadeusiewicz: *Profesor Bolesław Świdierski: łódzki okres działalności*; Z. Gruszka: *Bolesław Świdierski: promotor prac magisterskich i dysertacji doktorskich powstałych w latach 1977–1997*; J. Janiak: *Współpraca i specjalizacja bibliotek w koncepcji Bolesława Świdierskiego*; R. Żmuda: *Profesor Bolesław Świdierski: wspomnienia i refleksje o dyrektorze biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi, kierowniku Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ*.

⁷¹ S. Kurek-Kokocińska: *Bolesław Świdierski o klasyfikacji i katalogach rzeczowych: analiza wykładu sprzed pół wieku na tle fachowego piśmiennictwa*. W: *Bibliotekarstwo według...*, s. 113–140.

⁷² S. Kurek-Kokocińska: *Dwie tendencje księgoznawstwa*. W: *Od książki dawnej do biblioteki wirtualnej*. Red. D. Degen i M. Fedorowicz. Toruń 2009, s. 57–68.

⁷³ B. Świdierski: *Głos w Dyskusji*. W: *Materiały z Konferencji Rogowskiej w sprawie działalności i rozwoju bibliotek*. Warszawa 1962, s. 166.

⁷⁴ H. Więckowska: *Organizacja, stan i kierunki badań bibliologicznych 1945–1967*. „Przegląd Biblioteczny” 1968 z. 1–2, s. 45–77.

⁷⁵ B. Świdierski: *Specjalizacja i współpraca bibliotek szkół wyższych w zakresie gromadzenia zbiorów*. W: *Materiały z Konferencji Rogowskiej w sprawie działalności i rozwoju bibliotek*. Warszawa 1962, s. 9–40.

Zagadnienie współpracy bibliotek, badane przez Bolesława Świderskiego i opisane w jego licznych opracowaniach, zainspirowało do kontynuacji i przedstawienia tego tematu w rozszerzonym zasięgu chronologicznym w artykule pt. *Współpraca bibliotek w PRL i RP. Trudności i możliwości*⁷⁶.

Bibliograficzne dokonania profesora B. Świderskiego z okresu jego pracy w rodzinnym Poznaniu przybliży tekst pt. *Bibliografia Wielkopolski i Łodzi w kręgu zainteresowań Bolesława Świderskiego*⁷⁷.

Książka pt. *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*⁷⁸ ukazała się w roku 2009. Ten obszerny tom zawiera w sobie kilka tekstów łódzkich bibliotekoznawców opartych na znajomości dzieł profesora. Artykuł Jadwigi Koniecznej pt. *Książka dziecięca w życiu i pracy naukowej Janusza Dunina*⁷⁹ stanowi wnikliwą analizę przejawów zainteresowań i wpływu działalności profesora na ten obszar bibliologii. W swoich pracach naukowych (*Rozwój cech wydawniczych polskiej książki literackiej XIX i XX w.*, Łódź 1982; *Książeczki dla grzecznych i niegrzecznych dzieci*, Wrocław 1991), felietonach (*O czytaniu drukowanych w „Nowych Książkach”*), artykułach (m.in. na łamach „Guliwera”) oraz działaniach edytorskich, J. Dunin „opracował własną koncepcję miejsca i roli książki dziecięcej (właśnie książki, a nie literatury) w kulturze, jej roli jako swoistego i znaczącego faktu społecznego”⁸⁰.

W badaniach nad zagadnieniem książki dziecięcej interesującą kwestię stanowi ustalenie pierwszeństwa określonej publikacji. Jak się okazuje, stanowisko badaczy w tej kwestii nie jest jednomyślne. J. Dunin, jak czytamy w innym artykule Jadwigi Koniecznej pt. *Współczesna książka dziecięca – nowe zjawisko kulturowe i nowy obiekt badawczy*⁸¹, uznaje tu *Pierwiastki wieku dziecięcego* J. Wybickiego wydane w 1804 r., podczas gdy inni badacze prezentują odmienne przeświadczenie.

Jak wiadomo, profesor J. Dunin należał do elitarnego grona współczesnych polskich bibliofilów. Swoimi przemyśleniami na temat czytania, książek oraz na temat relacji w środowisku miłośników książki podzielił

⁷⁶ S. Kurek-Kokocińska: *Współpraca bibliotek w PRL i RP. Trudności i możliwości*. „Zarządzanie Biblioteką” 2009 nr 1, s. 9–30.

⁷⁷ S. Kurek-Kokocińska: *Bibliografia Wielkopolski i Łodzi w kręgu zainteresowań Bolesława Świderskiego*. „Biblioteka” 2006 t. 10, s. 145–159.

⁷⁸ J. Ladorucki i M. Rzadkowolska (red.): *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*. Łódź 2009.

⁷⁹ J. Konieczna: *Książka dziecięca w życiu i pracy naukowej Janusza Dunina*. W: *Pasja książki...*, s. 226–236.

⁸⁰ *Ibidem*, s. 227.

⁸¹ J. Konieczna: *Współczesna książka dziecięca – nowe zjawisko kulturowe i nowy obiekt badawczy*. W: *Historia i współczesność...*, s. 149–157.

się w publikacji – rozmowie pt. *Pozostawałem w kręgu książki... Rozmowy z profesorem Januszem Duninem o bibliologii, medioznawstwie i zwyczajnym życiu* opublikowanej w 2007 r.⁸²

Problematyki bibliofilstwa w ogóle oraz pasji bibliofilskiej Janusza Dunina dotyczy artykuł pt. *Upodobanie ukierunkowane: philobiblon*, w którym został przeanalizowany utwór Ryszarda de Bury *Philobiblon*, czyli *o miłości książek* oraz napisany przez Janusza i Cecylię Duninów *Philobiblon polski* (Wrocław 1983). Autorka artykułu⁸³ rozważa przejawy upodobania do książek opisane w utworze średniowiecznym oraz ustosunkowuje się do pewnych oznak bibliofilstwa, o których pisze J. Dunin.

„Pasja bibliofilska nie jest dziedziczna”, zauważa profesor, kolekcja może więc ulec rozproszoniu. W tym kontekście swego rodzaju wyrazem nadziei są słowa z tekstu biskupa:

A ponieważ prawdą jest, że to co służy śmiertelnym, spotyka ze strony czasu cios śmiertelny, przeto konieczna to, aby nowi następcy zachowali księgi⁸⁴.

Dodać warto zatem za J. Konieczną, że

kolekcja książek dziecięcych profesora, w liczbie 674 woluminów, znalazła swoje stałe miejsce w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Józefa Piłsudskiego w Łodzi, wzbogacając kompletowany tam od roku 1964 zbiór tego typu publikacji, zwany potocznie Muzeum Książki Dziecięcej⁸⁵.

27

W artykule pt. *Kultura czytelnicza Camonii – żart bibliologiczny na podstawie <Miasta Śniących książek> Waltera Moersa* nawiązano m.in. do treści znanej publikacji Janusza Dunina pt. *Pismo zmienia świat. Czytanie. Lektura. Czytelnictwo* (Warszawa 1998). W kontekście zainteresowań i poczucia humoru profesora, autor artykułu sięga do tekstu literackiego (wydane-go w polskim tłumaczeniu w 2006 r.) i opisuje przejawy kultury książki, w tym czytelnictwo, mieszkańców pewnej krainy:

w Camonii czytano dosłownie wszystko. W kanonie lektur przeciętnego Camończyka znajdowały się dzieła tak różnorodne, jak klasyczny poemat [...], powieść [...], mroząca krew w żyłach autobiografia zbrodniarza-poety [...]. Oczywiście, nie sposób wymienić wszystkich tytułów i nie o to zresztą tu chodzi; te zaprezentowano tu tylko po to, aby uzmysłwić czytelnikowi, jak szerokie było spectrum zainteresowań czytelniczych Camończyków, obejmu-

⁸² J. Ladorucki: *Pozostawałem w kręgu książki... Rozmowy z profesorem Januszem Duninem o bibliologii, medioznawstwie i zwyczajnym życiu*. Łódź 2007.

⁸³ S. Kurek-Kokocińska: *Upodobanie ukierunkowane: philobiblon*. W: *Pasja książki...*, s. 353–370.

⁸⁴ *Ibidem*, s. 370.

⁸⁵ J. Konieczna: W: *Pasja książki...*, s. 233.

jące zarówno wszelkie formy literatury pięknej, jak i tego, co J. Dunin-Horkawicz nazywa paraliteraturą czy też parabeletrystyką – pamiętniki, reportaże, biografie, opisy podróży, literaturę popularnonaukową itp.⁸⁶

Problem udziału publikacji książkowych w przekazie treści literackich przedstawia artykuł pt. *O inlibrizacji, czyli o książkowym żywocie dzieł literackich*⁸⁷. Dla badaczy tego zagadnienia prace Janusza Dunina, m.in. *Studia o komunikacji społecznej* (Łódź 2004) oraz przywołana już rozprawa *Rzecz o cechach wydawniczych polskiej książki literackiej XIX i XX w.*, zawierają w sobie cenne myśli. Jak bowiem pisał profesor:

warto [...] włączy[ć] w obszar badawczych zainteresowań również nośnik tekstu, próbować dać odpowiedź na pytanie, jaką rolę w komunikacji między autorem a czytelnikiem odgrywa książka jako całość⁸⁸.

Dorobek naukowy J. Dunina pozostaje nadal inspirujący dla młodych bibliologów. W 2013 r. ukazał się artykuł pt. *Janusz Dunin: badacz osobny. Uwagi o cechach metody naukowej i bibliologii otwartej uczonego*⁸⁹, a w 2014 r. artykuł *Antropologiczne wątki bibliologii Janusza Dunina*⁹⁰. Ten kierunek interpretacji poglądów profesora, przybliży fragment przywołanego artykułu:

Antropologiczne wątki bibliologii Dunina ujawniały się wtedy, gdy – za pomocą warsztatu bibliologa (!) – badacz pokazywał rozwój i mitologizację kultury widoczną w masowej wydawniczej produkcji literacko-kabaretowej, wzajemnych wpływach środków przekazu na cechy książki, obiegach literackich czy dziejach książki powiązanych ściśle z jej funkcjami społecznymi⁹¹.

Publikacja zbiorowego autorstwa pt. *Ludzie i książki. Studia i szkice bibliologiczno-biograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Hannie Tadeusiewicz* ukazała się w 2011 r.⁹² W artykule pt. *Udział Profesor Hanny Tadeusiewicz w edycji «Słownika pracowników książki polskiej»* czytamy:

⁸⁶ R. Kępa: *Kultura czytelnicza Camonii – żart bibliologiczny na podstawie «Miasta Śniących książek» Waltera Moersa*. W: *Pasja książki...*, s. 436–437.

⁸⁷ J. Ladorucki: *O inlibrizacji, czyli o książkowym żywocie dzieł literackich*. W: *Historia i współczesność...*, s. 214–224.

⁸⁸ *Ibidem*, s. 215.

⁸⁹ J. Ladorucki: *Janusz Dunin: badacz osobny. Uwagi o cechach metody naukowej i bibliologii otwartej uczonego*. „Roczniki Biblioteczne” 2013, s. 103–112.

⁹⁰ J. Ladorucki: *Antropologiczne wątki bibliologii Janusza Dunina*. W: *Oblicza współczesnej bibliologii...*, s. 455–468.

⁹¹ *Ibidem*, s. 459.

⁹² E. Andrysiak (red): *Ludzie i książki. Studia i szkice bibliologiczno-biograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Hannie Tadeusiewicz*. Łódź 2011. Na zawartość książki składają się następujące publikacje (m.in.): E. Andrysiak: *Profesor Hanna Tadeusiewicz – bibliotekarz i bibliolog*; J. Konieczna: *Udział encyklopedii polskich w kształtowaniu wiedzy o bibliotece w II połowie XIX i na początku XX w.*; A. Wałkowski: *Studia nad autentycznością dokumentu*

Profesor Hanna Tadeusiewicz [...] związała życie zawodowe i naukowe ze „Słownikiem pracowników książki polskiej”⁹³.

Uczestnicząc w tych pracach od 1964 r., profesor H. Tadeusiewicz przyczyniła się do powstania cennego dla humanistyki źródła informacji. Wydanie podstawowe zrealizowane Jej z udziałem (*Słownik pracowników książki polskiej* Warszawa–Łódź 1972) i kolejne suplementy pod redakcją Pani Profesor (*Suplement 2*: Warszawa 2000; *Suplement 3*: Warszawa 2010) są zbiorem biogramów ludzi związanych z książką polską – od czasów średniowiecza do współczesności⁹⁴.

Na główny nurt badań naukowych profesor Tadeusiewicz w zakresie biografistyki bibliologicznej i dziejów książki wskazała również Jadwiga Konieczna, wymieniając udział Hanny Tadeusiewicz jako Przewodniczącą Komitetu Redakcyjnego *Słownika biograficznego Wielkopolski Południowo-Wschodniej – Ziemi Kaliskiej*⁹⁵.

Evelina Kristanova w artykule pt. *Dorobek prasoznawczy profesor Hanny Tadeusiewicz* napisała:

Ważne miejsce w dorobku naukowym prof. dr hab. Hanny Tadeusiewicz zajmują opracowania poświęcone prasie polskiej. Publikacje te stanowią prawie czwartą jego część⁹⁶.

W kręgu Jej zainteresowań było zasadniczo czasopiśmiennictwo literackie i drukarskie, zaledwie kilka publikacji wykracza poza te typy periodyków⁹⁷.

29

---

krakowskiego sołtysa Piotra dla cystersów mogińskich z 1228 r.; M. Kwiatkowska: *Rynek książki niebeletrystycznej w Królestwie Polskim na początku XX wieku. Kontynuacje i zmiany*; Z. Gruszka: *Książka, czytelnik i biblioteka w Stanach Zjednoczonych. Szkic do wizerunku bibliotekarstwa amerykańskiego*; J. Ladorucki: *Od propagandy czytelnictwa do budowania społeczeństwa informacyjnego*; E. Kristanova: *Ilustrowany miesięcznik społeczno-kulturalny i literacki „Rodzina Polska” (1927–1939). Ogólna charakterystyka pisma*; M. Przybyś-Stawska: *Książki w „Nowej Kulturze”. Dodatek kulturalny do „Dziennika Polska. Europa. Świat” w Łodzi*; M. Rządkiwolska: *Horacy Safrin – autor Wydawnictwa Łódzkiego*; M. Antczak: *Wyzwania oświatowe początku XXI wieku a edukacja nauczycieli bibliotekarzy w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 2004–2009*.

⁹³ A. Walczak-Niewiadomska: *Udział Profesor Hanny Tadeusiewicz...*, s. 15.

⁹⁴ M. Rządkiwolska, A. Walczak-Niewiadomska: *Profesor Hanna Tadeusiewicz jako redaktor Słownika pracowników książki polskiej*. „Acta Universitatis Lodzensis” 2010 Folia Librorum 16, s. 21–26.

⁹⁵ J. Konieczna: *Profesor Hanna Tadeusiewicz jako wychowawca kilku pokoleń bibliotekarzy i kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa UŁ*. „Acta Universitatis Lodzensis” 2010 Folia Librorum 16, s. 13–19.

⁹⁶ E. Kristanova: *Dorobek prasoznawczy profesor Hanny Tadeusiewicz*. „Acta Universitatis Lodzensis” 2010 Folia Librorum 16, s. 27.

⁹⁷ *Ibidem*, s. 30–31.

Podsumowując, należy podkreślić, że dokonania uczonych, którzy swoje życie zawodowe i naukowe związali przede wszystkim z Katedrą Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego, przywołane tu jedynie w wyborze, weszły do zasobu wiedzy w dziedzinie bibliologii i informatologii.

Dokonania te są komentowane i analizowane, kontynuowane i rozwijane przez kolejne pokolenia pracowników Katedry. Można stwierdzić, że w inspiracjach czerpanych z istniejącego dorobku Profesorów i Nauczycieli wyraża się ciągłość rozwoju badań naukowych w zakresie problematyki książki, biblioteki i informacji realizowanych w Łodzi od 70 lat.

Bibliografia

Andrysiak E.: *Hanna Tadeusiewicz – bibliotekarz i bibliolog. Bibliografia publikacji 1966–2004*. Kalisz 2004.

Andrysiak E. (red.): *Ludzie i książki. Studia i szkice bibliologiczno-biograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Hannie Tadeusiewicz*. Łódź 2011.

Andrzejewski J. (red.): *Helena Więckowska 1897–1984*. Łódź 1988.

30

Antczak M.: *Wyzwania oświatowe początku XXI wieku a edukacja nauczycieli bibliotekarzy w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 2004–2009*. W: *Ludzie i książki. Studia i szkice bibliologiczno-biograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Hannie Tadeusiewicz*. Red. E. Andrysiak. Łódź 2011, s. 433–446.

Brzozowska Z.: *Absolwenci studiów bibliotekoznawczych Uniwersytetu Łódzkiego i ich praca zawodowa*. W: *Z badań klasy robotniczej i inteligencji*. Łódź 1958, s. 148–220.

Brzozowska Z.: *Jan Muszkowski. Przegląd ważniejszych wydarzeń życia i twórczości*. „*Studia o Książce*” 1972, s. 5–84.

Czapnik G., Gruszka Z., Ladorucki J. (red. nauk.): *Jan Muszkowski. Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Łódź–Warszawa 2014.

Duninowie C. i J.: *Historyk, bibliotekarz i edytor – profesor Helena Więckowska*. „*Przegląd Biblioteczny*” 1979 z. 1, s. 7–15.

Gamus P.: *Księgozbiór Zakładu Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego zgromadzony przez Jana Muszkowskiego w latach 1945–1953*. W: *Jan Muszkowski. Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Red. nauk. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź–Warszawa 2014, s. 167–173.

Gruszka Z.: *Bolesław Świdorski: promotor prac magisterskich i dysertacji doktorskich powstałych w latach 1977–1997*. W: *Bibliotekarstwo według Bolesława Świdorskiego – myśl, praktyka, dydaktyka. Księga pamiątkowa*. Red. S. Kurek-Kokocińska. Łódź 2009, s. 63–69.

Gruszka Z.: *Drugie wydanie <Życia książki> w świetle korespondencji autora i opublikowanych recenzji*. W: *Jan Muszkowski. Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Red. nauk. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź–Warszawa 2014, s. 103–122.

- Janiak J.: Jerzy Włodarczyk – historyk, bibliotekoznawca, dydaktyk. „Acta Universitatis Lodziensis” 1992 Folia Librorum 3, s. 15–27.
- Janiak J.: Współpraca i specjalizacja bibliotek w koncepcji Bolesława Świdorskiego. W: *Bibliotekarstwo według Bolesława Świdorskiego – myśl, praktyka, dydaktyka. Księga pamiątkowa*. Red. S. Kurek-Kokocińska, Łódź 2009, s. 77–111.
- Karkowski B.: *Podyplomowe Studium Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej (przeszłość – teraźniejszość – przyszłość)*. W: *Edukacja permanentna bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej w międzynarodowej perspektywie*. Red. nauk. M. Kocójowa. Kraków 1999, s. 127–130.
- Kępa R.: *Kultura czytelnicza Camonii – żart bibliologiczny na podstawie <Miasta Śniących książek> Waltera Moersa*. W: *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*. Red. J. Ladorucki, M. Rzadkowolska. Łódź 2009, s. 428–452.
- Kępa R.: *Nowe wydanie <Życia książki> – wyzwania dla edytora*. W: *Jan Muszkowski. Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Red. nauk. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź–Warszawa 2014, s. 195–209.
- Konieczna J.: *Helena Więckowska jako kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego (1953–69)*. W: *Helena Więckowska. Bibliotekarz, historyk, bibliolog*. Red. J. Konieczna, M. Rzadkowolska. Łódź 2015, s. 75–83.
- Konieczna J.: *Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego – historia i współczesność*. „Forum Bibliotek Medycznych” 2013 nr 2, s. 160–177.
- Konieczna J.: *Książka dziecięca w życiu i pracy naukowej Janusza Dunina*. W: *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*. Red. J. Ladorucki, M. Rzadkowolska. Łódź 2009, s. 226–236.
- Konieczna J.: *Profesor Hanna Tadeusiewicz jako wychowawca kilku pokoleń bibliotekarzy i kierownik Katedry Bibliotekoznawstwa UŁ*. „Acta Universitatis Lodziensis” 2010 Folia Librorum 16, s. 13–19.
- Konieczna J.: *Współczesna książka dziecięca – nowe zjawisko kulturowe i nowy obiekt badawczy*. W: *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. Red. nauk. J. Konieczna. Łódź 2007, s. 149–157.
- Konieczna J. (red.): *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. Łódź 2007.
- Konieczna J., Karkowski B.: *Książka, czytelnik i biblioteka szkolna w kręgu zainteresowań studentów bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego*. „Acta Universitatis Lodziensis” 2001 Folia Librorum 10, s. 169–181.
- Konieczna J., Rzadkowolska M. (red.): *Helena Więckowska. Bibliotekarz, historyk, bibliolog*. Łódź 2015.
- Kristanova E.: *Dorobek prasoznawczy profesor Hanny Tadeusiewicz*. „Acta Universitatis Lodziensis” 2010 Folia Librorum 16, s. 27–34.
- Kuna M.: *Eksternistyczne studium bibliotekarstwa w Łodzi*. „Przegląd Biblioteczny” 1959 z. 3, s. 287–288.
- Kuna M.: *Katedra Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego znów dydaktycznie czynna*. „Przegląd Biblioteczny” 1956 z. 4, s. 366–368.

- Kuna M.: *Prof. dr Helena Więckowska. Wspomnienie o nauczycielu*. W: Helena Więckowska 1897–1984. Red. J. Andrzejewski. Łódź 1988, s. 75–86.
- Kuna M., Sanok H., Polakowska W. *W obronie Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego*. „Przegląd Biblioteczny” 1954 z. 1, s. 104–107.
- Kurek-Kokocińska S.: *«Biblioteczka Aforystów» Państwowego Instytutu Wydawniczego*. W: *Od księgoznawstwa przez bibliotekoznawstwo do nauki o informacji. Księga pamiątkowa dedykowana prof. Annie Sitarskiej*. [Red. J. Leończuk]. Białystok 2007, s. 91–116.
- Kurek-Kokocińska S.: *Bibliografia Wielkopolski i Łodzi w kręgu zainteresowań Bolesława Świdierskiego*. „Biblioteka” 2006 t. 10, s. 145–159.
- Kurek-Kokocińska S.: *Bolesław Świdierski o klasyfikacji i katalogach rzeczowych: analiza wykładu sprzed pół wieku na tle fachowego piśmiennictwa*. W: *Bibliotekarstwo według Bolesława Świdierskiego – myśl, praktyka, dydaktyka. Księga pamiątkowa*. Red. S. Kurek-Kokocińska. Łódź 2009, s. 113–140.
- Kurek-Kokocińska S.: *Dokumentacja działalności Katedry Bibliotekoznawstwa. Założenia metodyczne bibliografii pracowników*. „Acta Universitatis Lodziensis” 2007 Folia Librorum 14, s. 73–79.
- Kurek-Kokocińska S.: *Dwie tendencje księgoznawstwa*. W: *Od książki dawnej do biblioteki wirtualnej*. Red. D. Degen, M. Fedorowicz. Toruń 2009, s. 57–68.
- Kurek-Kokocińska S.: *Kształcenie w zakresie automatyzacji na Uniwersytecie Łódzkim*. W: *Komputery w bibliotekach – Polska ’94. Materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Chorzów 10–12.06.1994*. Red. J. Nowicki. Warszawa 1994, s. 216–219.
- Kurek-Kokocińska S.: *Upodobanie ukierunkowane: philobiblon*. W: *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*. Red. J. Ladorucki, M. Rzadkowolska. Łódź 2009, s. 353–370.
- Kurek-Kokocińska S.: *Współpraca bibliotek w PRL i RP. Trudności i możliwości*. „Zarządzanie Biblioteką” 2009 nr 1, s. 9–30.
- Kurek-Kokocińska S. (red.): *Bibliotekarstwo według Bolesława Świdierskiego – myśl, praktyka, dydaktyka. Księga pamiątkowa*. Łódź 2009.
- Kurek-Kokocińska S., Kowalewska U.: *Sprawy kobiet w dorobku piśmienniczym z lat 1926–1948 późniejszej dyrektorki Biblioteki Uniwersytetu Łódzkiego Heleny Więckowskiej*. W: *Helena Więckowska. Bibliotekarz, historyk, bibliolog*. Red. J. Konieczna, M. Rzadkowolska. Łódź 2015, s. 85–95.
- Kwiatkowska M.: *Źródła do dziejów ruchu wydawniczego w spuściźnie Jana Muszkowskiego przechowywanej w Bibliotece Uniwersytetu Łódzkiego*. W: *Oblicza współczesnej bibliologii. Konteksty i transgresje*. Red. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź–Warszawa 2014, s. 257–273.
- Ladorucki J.: *Antropologiczne wątki bibliologii Janusza Dunina*. W: *Oblicza współczesnej bibliologii. Konteksty i transgresje*. Red. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź–Warszawa 2014, s. 455–468.
- Ladorucki J.: *Janusz Dunin: badacz osobny. Uwagi o cechach metody naukowej i bibliologii otwartej uczonego*. „Roczniki Biblioteczne” 2013, s. 103–112.
- Ladorucki J.: *Koło naukowe jako szkoła twórczego działania*. W: *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. Red. J. Konieczna. Łódź 2007, s. 185–189.

- Ladorucki J.: *O inlibrizacji, czyli o książkowym żywocie dzieł literackich*. W: *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*. Red. J. Ladorucki, M. Rzadkowolska. Łódź 2009, s. 214–224.
- Ladorucki J.: *Pozostawałem w kręgu książki... Rozmowy z profesorem Januszem Duninem o bibliologii, medioznawstwie i zwyczajnym życiu*. Łódź 2007.
- Ladorucki J.: *System książki Jana Muszkowskiego*. W: *Jan Muszkowski. Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Red. nauk. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź–Warszawa 2014, s. 33–43.
- Ladorucki J., Rzadkowolska M. (red.): *Pasja książki. Studia poświęcone pamięci profesora Janusza Dunina*. Łódź 2009.
- Majzner M.: *Droga Jana Muszkowskiego do nauki o książce*. „Acta Universitatis Lodzensis” 1998 Folia Librorum 8, s. 51–62.
- Muszkowski J.: *Pierwszy etap wyższych studiów bibliotekarskich UŁ (1945/46–1951/52)*. „Bibliotekarz” 1953 nr 1, s. 10–13.
- Muszkowski J.: *Kształcenie bibliotekarzy*. „Bibliotekarz” 1945 nr 2–3, s. 1–6.
- Rzadkowolska M.: *Jan Muszkowski i jego uczniowie w <Słowniku pracowników książki polskiej>*. Komunikat. W: *Jan Muszkowski. Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Red. nauk. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź–Warszawa 2014, s. 161–166.
- Rzadkowolska M., Walczak-Niewiadomska A.: *Helena Więckowska na kartach Słownika pracowników książki polskiej*. W: *Helena Więckowska. Bibliotekarz, historyk, bibliolog*. Red. J. Konieczna i M. Rzadkowolska. Łódź 2015, s. 67–[73].
- Rzadkowolska M., Walczak-Niewiadomska A.: *Profesor Hanna Tadeusiewicz jako redaktor <Słownika pracowników książki polskiej>*. „Acta Universitatis Lodzensis” 2010 Folia Librorum 16, s. 21–26.
- Sitarska A.: *Wspomnienie*. W: *Helena Więckowska 1897–1984*. Red. J. Andrzejewski. Łódź 1988, s. 117–122.
- Świdorski B.: *Głos w Dyskusji*. W: *Materiały z Konferencji Rogowskiej w sprawie działalności i rozwoju bibliotek*. Warszawa 1962, s. 166.
- Świdorski B.: *Historia Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego w latach 1945–1987*. „Acta Universitatis Lodzensis” 1998 Folia Librorum 8, s. 3–18.
- Tadeusiewicz H.: *Działalność Heleny Więckowskiej jako dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi (1948–1969)*. W: *Helena Więckowska. Bibliotekarz, historyk, bibliolog*. Red. J. Konieczna, M. Rzadkowolska. Łódź 2015, s. 15–[19].
- Tadeusiewicz H.: *Helena Więckowska jako Dyrektor Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi*. W: *Helena Więckowska 1897–1984*. Red. J. Andrzejewski. Łódź 1988, s. 43–55.
- Tadeusiewicz H.: *Jerzy Włodarczyk – życie i działalność zawodowa*. „Acta Universitatis Lodzensis” 1992 Folia Librorum 3, s. 5–13.
- Tadeusiewicz H.: *Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego (1987/1988–1994/1995)*. „Acta Universitatis Lodzensis” 1998 Folia Librorum 8, s. 19–29.
- Tadeusiewicz H.: *Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego (1945/1946–2005/2006). Szkic do historii*. W: *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. Red. J. Konieczna. Łódź 2007, s. 9–13.

- Tadeusiewicz H.: *Profesor Bolesław Świdorski: łódzki okres działalności*. W: *Bibliotekarstwo według Bolesława Świdorskiego – myśl, praktyka, dydaktyka*. Księga pamiątkowa. Red. S. Kurek-Kokocińska. Łódź 2009, s. 57–69.
- Tadeusiewicz H.: *Profesor Jan Muszkowski – twórca Katedry Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego. Działalność tej placówki w latach 1945–1953*. W: *Jan Muszkowski. Ludzie, epoka, książki. Tradycje i kontynuacje*. Red. nauk. G. Czapnik, Z. Gruszka, J. Ladorucki. Łódź–Warszawa 2014, s. 17–23.
- Tadeusiewicz H.: *Profesor Janusz Dunin – w siedemdziesięciolecie urodzin*. „Acta Universitatis Lodziensis” 2002 Folia Librorum 11, s. 3–6.
- Walczak-Niewiadomska A., Czapnik G.: *Realizacja programu z zakresu informacji naukowej w Katedrze Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. W: *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. Red. nauk. J. Konieczna. Łódź 2007, s. 179–183.
- Walczak-Niewiadomska A.: *Udział Profesor Hanny Tadeusiewicz w edycji «Słownika pracowników książki polskiej»*. W: *Ludzie i książki. Studia i szkice bibliologiczno-biograficzne. Księga pamiątkowa dedykowana Profesor Hannie Tadeusiewicz*. Red. E. Andrysiak. Łódź 2011, s. 13–15.
- Werno H.: *Katedra Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Łódzkiego 1946–1961*. „Roczniki Biblioteczne” 1961, s. 383–388.
- Więckowska H.: *Dziesięć lat bibliotekarstwa w Łodzi*. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Łódzkiego” 1956 ser. 1 z. 3, s. 195–214.
- Więckowska H.: *Jan Muszkowski. Uczony – bibliolog*. „Przegląd Biblioteczny” 1953 z. 2, s. 97–110.
- Więckowska H.: *Kilka słów o Katedrze Bibliotekoznawstwa na Uniwersytecie Łódzkim*. „Bibliotekarz” 1966 nr 11, s. 321–322.
- Więckowska H.: *Organizacja, stan i kierunki badań bibliologicznych 1945–1967*. „Przegląd Biblioteczny” 1968 z. 1–2, s. 45–77.
- Więckowska H.: *Pierwsza w Polsce Katedra Bibliotekoznawstwa*. „Przegląd Biblioteczny” 1969 z. 2/3, s. 113–134.
- Włodarczyk J.: *Prawo biblioteczne na studiach bibliotekoznawstwa i informacji naukowej*, „Przegląd Biblioteczny” 1986 z. 3/4, s. 311–323.
- Wykaz pracowników Katedry w latach 1945–2006. W: *Historia i współczesność w badaniach bibliologicznych. Z prac Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego*. Red. nauk. J. Konieczna. Łódź 2007, s. 15–19.
- Żmuda R.: *Profesor Bolesław Świdorski (1917–1998): geograf, bibliograf, bibliotekoznawca*. W: *Bibliotekarstwo według Bolesława Świdorskiego – myśl, praktyka, dydaktyka*. Księga pamiątkowa. Red. S. Kurek-Kokocińska. Łódź 2009, s. 13–18.
- Żmuda R.: *Profesor Bolesław Świdorski: wspomnienia i refleksje o dyrektorze Biblioteki Uniwersyteckiej w Łodzi, kierowniku Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej UŁ*. W: *Bibliotekarstwo według Bolesława Świdorskiego – myśl, praktyka, dydaktyka*. Księga pamiątkowa. Red. S. Kurek-Kokocińska. Łódź 2009, s. 71–75.

Library and information science at the University of Lodz on its 70th anniversary, summaries

In 2015, the Chair of Library and Information Science at the University of Lodz celebrated its 70th anniversary. The following article as a factual and overview work distinguishes three types of publications based on their themes: (1) reviews discussing the establishment of the facility, (2) descriptions of conducted didactic activities and (3) works related to professors leading their academic and didactic undertakings. On the basis of texts written by organisers of library and information science educational path as well as its participants, namely students and (later) teachers, the development of the Chair in the years 1945–2015 is presented, along with a description of publications devoted to Masters and Teachers. The works confirming the interpretation of their accomplishments, thus a certain continuity with the work of predecessors, are also highlighted.

Keywords: library and information science, University of Lodz, Chair of Library and Information Science, academic education of librarians, academic education of specialist of information science